

Υπόθεση C-33/20

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

23 Ιανουαρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Landgericht Ravensburg (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

7 Ιανουαρίου 2020

Ενάγων:

UK

Εναγόμενη:

Volkswagen Bank GmbH

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Σύμβαση καταναλωτικής πίστωσης – Δικαίωμα υπαναχώρησης – Υποχρεωτικές πληροφορίες – Οδηγία 2008/48/EK

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, την έννοια ότι στη σύμβαση πιστώσεως

α) πρέπει να αναγράφεται το ισχύον κατά τη σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως επιτόκιο υπερημερίας ως απόλυτος αριθμός, τουλάχιστον δε να

δηλώνεται ως απόλυτος αριθμός το ισχύον επιτόκιο αναφοράς (εν προκειμένω το βασικό επιτόκιο σύμφωνα με το άρθρο 247 του BGB), από το οποίο προκύπτει το ισχύον επιτόκιο υπερημερίας μέσω ορισμένης προσαυξήσεως (εν προκειμένω κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες σύμφωνα με το άρθρο 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, BGB);

β) πρέπει να αναλύεται επακριβώς ο μηχανισμός της προσαρμογής του επιτοκίου υπερημερίας, τουλάχιστον δε να μνημονεύονται οι εθνικοί κανόνες στους οποίους στηρίζεται η προσαρμογή του επιτοκίου υπερημερίας (άρθρα 247, 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, BGB);

2. Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη΄, της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι στη σύμβαση πιστώσεως πρέπει να προσδιορίζεται μια συγκεκριμένη, κατανοητή από τον καταναλωτή, μέθοδος υπολογισμού για την εξεύρεση της αποζημιώσεως λόγω πρόωρης εξοφλήσεως του δανείου, ούτως ώστε ο καταναλωτής να μπορεί, τουλάχιστον κατά προσέγγιση, να υπολογίσει το ύψος της αποζημιώσεως λόγω πρόωρης καταγγελίας;

3. Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιθ΄, της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι στη σύμβαση πιστώσεως

α) πρέπει επίσης να προσδιορίζονται τα ρυθμιζόμενα στο εθνικό δίκαιο δικαιώματα καταγγελίας των μερών της συμβάσεως πιστώσεως, και ιδίως το δικαίωμα καταγγελίας του δανειολήπτη για σπουδαίο λόγο κατά το άρθρο 314 BGB στην περίπτωση συμβάσεων δανείου ορισμένης διάρκειας;

β) πρέπει να αναγράφεται για όλα τα δικαιώματα καταγγελίας των μερών της συμβάσεως πιστώσεως η προθεσμία που απαιτείται για την άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας και ο τύπος που πρέπει να περιβληθεί η δήλωση καταγγελίας;

Παρατιθέμενες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (στο εξής οδηγία 2008/48), άρθρο 10

Παρατιθέμενες διατάξεις του εθνικού δικαίου

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche [εισαγωγικός νόμος AK] (στο εξής: EGBGB), άρθρο 247, §§ 3, 6 και 7

Bürgerliches Gesetzbuch [αστικός κώδικας] (στο εξής: BGB), ιδίως άρθρα 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 492, 495

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της διαδικασίας

- 1 Ο ενάγων συνήψε με την εναγόμενη στις 19 Δεκεμβρίου 2015 δανειακή σύμβαση για καθαρό ποσό δανεισμού 10 671,63 ευρώ, το οποίο προοριζόταν αποκλειστικά για την αγορά ενός οχήματος VW Passat Variant 2,0 TDI για ιδιωτική χρήση.
- 2 Πωλήτρια του οχήματος ήταν μια αντιπροσωπεία αυτοκινήτων στο Sindelfingen. Η τιμή πώλησεως ανερχόταν στο ποσό των 15.200 ευρώ. Ο ενάγων έδωσε προκαταβολή 5.000 ευρώ προς την πωλήτρια και κάλυψε το απομένον ποσό των 10.200 ευρώ, καθώς και την εφάπαξ εισφορά 471,63 ευρώ για ασφάλιση πληρωμής υπολοίπου, συνολικώς επομένως 10.671,63 ευρώ, μέσω του ανωτέρω δανείου.
- 3 Η εναγόμενη είχε κατά την προετοιμασία και τη σύναψη της συμβάσεως δανείου τη σύμπραξη της πωλήτριας. Ειδικότερα, η πωλήτρια λειτούργησε ως μεσίτρια δανείων της εναγόμενης και χρησιμοποίησε τα διατιθέμενα από την εναγόμενη έντυπα συμβάσεως. Με τη δανειακή σύμβαση συμφωνήθηκε ότι ο ενάγων θα αποπλήρωνε το ποσό του δανείου από τις 15 Φεβρουαρίου 2016 μέσω 48 σταθερών μηνιαίων δόσεων και με τελική δόση στις 16 Φεβρουαρίου 2020.
- 4 Ο ενάγων πλήρωνε κανονικά τις συμφωνηθείσες δόσεις. Με έγγραφο της 22ας Ιανουαρίου 2019 υπαναχώρησε από τη σχετική με τη σύναψη της συμβάσεως δανείου δήλωση βουλήσεώς του. Η εναγόμενη δεν δέχθηκε την υπαναχώρηση.
- 5 Ο ενάγων είναι της γνώμης ότι με την υπαναχώρηση της 22ας Ιανουαρίου 2019 η δανειακή σύμβαση μετατράπηκε σε ενοχική σχέση αποδόσεως των καταβληθέντων. Με την αγωγή επιδιώκει να αναγνωρισθεί ότι από τις 22 Ιανουαρίου 2019 δεν υποχρεούται πλέον σε πληρωμή έναντι της εναγόμενης. Επιπλέον ζητεί από την εναγόμενη την επιστροφή των δόσεων αποπληρωμής του δανείου που είχε καταβάλει μέχρι τούδε, καθώς και της προκαταβολής που είχε δώσει στην εναγόμενη, αμφότερα δε έναντι ταυτόχρονης επιστροφής του αγορασθέντος οχήματος.
- 6 Η εναγόμενη θεωρεί εκπρόθεσμη την κοινοποίηση της υπαναχωρήσεως και ως εκ τούτου ως μη παράγουσα αποτελέσματα. Έχει την άποψη ότι η πιστωτική σχέση εξακολουθεί άνευ καταγγελίας να υφίσταται και επομένως ζητεί να απορριφθεί η αγωγή.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 7 Η επίλυση της διαφοράς εξαρτάται από την απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα για την ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχεία ιβ', ιγ' και ιδ', της οδηγίας 2008/48.

Αν η υπαναχώρηση από τη δανειακή σύμβαση ήταν έγκυρη, ο ενάγων δεν θα δεσμευόταν πλέον, σύμφωνα με τα άρθρα 495, παράγραφος 1, 355, παράγραφος 1, BGB, από τη δανειακή σύμβαση και δεν θα όφειλε καμία περαιτέρω δόση

αποπληρωμής του δανείου. Πράγματι, κατά το άρθρο 495, παράγραφος 1, BGB ο δανειολήπτης έχει κατά το άρθρο 355, παράγραφος 1, BGB δικαίωμα υπαναχωρήσεως στην περίπτωση συμβάσεως δανείου συναφθείσας με καταναλωτή. Κατά το άρθρο 355 παράγραφος 1, ο καταναλωτής και ο επιχειρηματίας δεν δεσμεύονται πλέον από τη σχετική με τη σύναψη της συμβάσεως δήλωση των βουλήσεών τους, όταν ο καταναλωτής έχει προβεί εμπροθέσμως σε υπαναχώρηση από τη δήλωση της βουλήσεώς του.

- 8 Επιπλέον, ο ενάγων θα μπορούσε να απαιτήσει κατά το άρθρο 357a («Έννομες συνέπειες της υπαναχωρήσεως από συμβάσεις χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών»), παράγραφος 1, BGB την επιστροφή των δόσεων αποπληρωμής δανείου που καταβλήθηκαν μέχρι τούδε στην εναγόμενη. Κατά τη διάταξη αυτή, οι ληφθείσες παροχές πρέπει να επιστραφούν το αργότερο μετά από 30 ημέρες.
- 9 Αν είναι έγκυρη η υπαναχώρηση ο ενάγων, σύμφωνα με το άρθρο 358, παράγραφος 2, BGB, δεν θα δεσμευόταν πλέον ούτε από τη σύμβαση πώλησεως. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι ο καταναλωτής, αν υπαναχωρήσει εγκύρως από τη δήλωση βουλήσεώς για τη σύναψη συμβάσεως δανείου, δεν δεσμεύεται πλέον ούτε από τη δήλωση βουλήσεως για τη σύναψη συμβάσεως για την παράδοση ενός εμπορεύματος η οποία συνδέεται με αυτήν τη σύμβαση καταναλωτικού δανείου. Η σύμβαση πώλησεως και η δανειακή σύμβαση είναι συνδεδεμένες συμβάσεις, κατά την έννοια του άρθρου 358, παράγραφος 3, BGB.
- 10 Ο ενάγων θα μπορούσε τότε, σύμφωνα με τα άρθρα 358, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, 357, παράγραφος 1, BGB, να απαιτήσει επίσης από την εναγόμενη την επιστροφή της καταβληθείσας από αυτόν στην πωλήτρια προκαταβολής, δεδομένου ότι η υπαναχώρηση από τη χρηματοδοτούμενη σύμβαση πρέπει να χωρεί, σύμφωνα με το άρθρο 358, παράγραφος 4, πέμπτη περίοδος, BGB, αποκλειστικά μεταξύ δανειολήπτη και δανειοδότη. Το άρθρο 358, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, BGB παραπέμπει ως προς την υπαναχώρηση από συνδεδεμένη σύμβαση, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 357, παράγραφος 1, BGB. Το άρθρο αυτό ρυθμίζει τις έννομες συνέπειες της υπαναχωρήσεως από συμβάσεις, οι οποίες δεν είναι συμβάσεις χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, και προβλέπει ότι οι ληφθείσες παροχές πρέπει να επιστρέφονται το αργότερο μετά από 14 ημέρες.
- 11 Η εγκυρότητα της δηλώσεως υπαναχωρήσεως προϋποθέτει ότι η ρυθμιζόμενη στο άρθρο 355, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, BGB προθεσμία υπαναχωρήσεως δύο εβδομάδων δεν είχε ακόμη λήξει κατά τη δήλωση της υπαναχωρήσεως στις 22 Ιανουαρίου 2019. Κατά το άρθρο 356b, παράγραφος 2, περίοδος 1, BGB η προθεσμία υπαναχωρήσεως δεν αρχίζει πάντως να τρέχει, όταν δεν περιέχονται πλήρως στη σύμβαση πιστώσεως, σύμφωνα με το άρθρο 492, παράγραφος 2, BGB και το άρθρο 247, παράγραφοι 6 έως 13, EGBGB [εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα], οι υποχρεωτικές πληροφορίες. Σε μια τέτοια περίπτωση, η προθεσμία αρχίζει να τρέχει, σύμφωνα με το άρθρο 356 b, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, μόνον όταν οι υποχρεωτικές πληροφορίες δοθούν εκ των υστέρων.

- 12 Εν προκειμένω θα πρέπει να θεωρηθεί ότι οι υποχρεωτικές πληροφορίες είναι ελλιπείς, αν ιδίως μία τουλάχιστον από τις υποχρεωτικές πληροφορίες δεν περιέχεται νομοτύπως, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', ιη' ή ιθ', της οδηγίας 2008/48 (ή μία από τις υποχρεωτικές πληροφορίες κατά τις αντίστοιχες εθνικές διατάξεις του άρθρου 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 1, § 3, παράγραφος 1, σημείο 11, EGBGB, του άρθρου 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 5, EGBGB, του άρθρου 247 § 7, περίπτωση 3, EGBGB), στη σύμβαση πιστώσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων 1.α) και 1.β)

- 13 Κατά την εθνική ρύθμιση του άρθρου 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 1, § 3, παράγραφος 1, σημείο 11, EGBGB, το επιτόκιο υπερημερίας και ο τρόπος ενδεχόμενης προσαρμογής του πρέπει να δηλώνονται σαφώς και κατανοητάς.
- 14 Εν προκειμένω, στη δανειακή σύμβαση υπάρχουν συναφώς οι ακόλουθες πληροφορίες:
- «Κατόπιν καταγγελίας της συμβάσεως θα σας χρεώσουμε τόκους με το νόμιμο επιτόκιο υπερημερίας. Το ετήσιο επιτόκιο υπερημερίας ανέρχεται σε 5 ποσοστιαίες μονάδες άνω του εκάστοτε βασικού επιτοκίου.»
- 15 Στο ζήτημα πώς συγκεκριμένα πρέπει να είναι οι πληροφορίες στη σύμβαση κατά το άρθρο 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 1, § 3, παράγραφος 1, σημείο 11, EGBGB υπάρχουν διαφορετικές απόψεις στην εθνική νομολογία και βιβλιογραφία. Κατά μία διαδεδομένη άποψη αρκεί η παράθεση της νομοθετικής ρυθμίσεως του άρθρου 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, BGB, κατά την οποία το επιτόκιο υπερημερίας ανέρχεται σε 5 ποσοστιαίες μονάδες άνω του εκάστοτε βασικού επιτοκίου. Κατά μία άλλη άποψη, πρέπει να αναφέρεται ο απόλυτος αριθμός του ισχύοντος επιτοκίου υπερημερίας και να αναλύεται συγκεκριμένα πώς προσαρμόζεται το επιτόκιο υπερημερίας.
- 16 Καθοριστικό για την ερμηνεία του εθνικού δικαίου είναι το πώς πρέπει να νοηθεί η κατευθυντήρια γραμμή του διέποντος τον τομέα αυτόν άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48, ότι η σύμβαση πιστώσεως πρέπει να προσδιορίζει, με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο «το εφαρμοστέο επιτόκιο υπερημερίας όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης πίστωσης και τις ρυθμίσεις για την τροποποίηση του».
- 17 Θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αρκεί για τις απαιτήσεις της διατάξεως της οδηγίας το να περιληφθεί στη σύμβαση το περιεχόμενο της νομοθετικής ρυθμίσεως των τόκων υπερημερίας στο εθνικό δίκαιο (εν προκειμένω άρθρο 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, BGB).
- 18 Η κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48 δεν είναι πάντως δεσμευτική. Η σε σχέση με την εθνική ρύθμιση περιεχόμενη στην οδηγία προσθήκη «όπως ισχύει τη στιγμή της σύναψης της

σύμβασης πίστωσης» και η απαίτηση του σαφούς και ευσύνοπτου τρόπου θα μπορούσαν να συνηγορούν υπέρ του ότι το ήδη ισχύον επιτόκιο υπερημερίας πρέπει να δηλώνεται όσο το δυνατόν ακριβέστερα, επομένως ως απόλυτος αριθμός ή τουλάχιστον να αναγράφεται ως απόλυτος αριθμός το νυν ύψος του ισχύοντος βασικού επιτοκίου σύμφωνα με το άρθρο 247 BGB, δεδομένου ότι τότε το ισχύον επιτόκιο υπερημερίας μπορεί να εξευρίσκεται από τον καταναλωτή μέσω απλής προσθέσεως (+ 5 ποσοστιαίες μονάδες).

- 19 Ο κατά την οδηγία επιβαλλόμενος σαφής και ευσύνοπτος τρόπος θα μπορούσε ενδεχομένως να απαιτεί επίσης ανάλυση του μηχανισμού της προσαρμογής του επιτοκίου υπερημερίας, ότι δηλαδή το επιτόκιο υπερημερίας κατά το εθνικό δίκαιο, σύμφωνα με τα άρθρα 247, 288, παράγραφος 1, BGB, είναι πέντε ποσοστιαίες μονάδες άνω του ανά εξάμηνο γνωστοποιούμενου από την Deutsche Bundesbank βασικού επιτοκίου ή ότι τουλάχιστον πρέπει να γίνεται παραπομπή τόσο στο άρθρο 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, BGB όσο και στο άρθρο 247 BGB, δεδομένου ότι από αυτές τις διατάξεις μπορεί να συναχθεί η προσαρμογή του επιτοκίου υπερημερίας.
- 20 Τα ερωτήματα είναι σημαντικά για την απόφαση επί της διαφοράς. Πράγματι, αν σε ένα από τα δύο προδικαστικά ερωτήματα δοθεί καταφατική απάντηση, δεν θα έχουν πλήρως τηρηθεί εν προκειμένω οι κατά τα άρθρα 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 1, § 3, παράγραφος 1, σημείο 11, EGBGB υποχρεωτικές πληροφορίες και η δηλωθείσα από τον ενάγοντα υπαναχώρηση θα είναι έγκαιρη και έγκυρη.
- 21 Πράγματι, δεν δηλώνεται στη σύμβαση πιστώσεως το ισχύον επιτόκιο υπερημερίας ή τουλάχιστον το ισχύον ποσοστό αναφοράς (βασικό επιτόκιο σύμφωνα με το άρθρο 247 BGB) ως απόλυτος αριθμός. Ούτε αναλύεται ο μηχανισμός προσαρμογής για το επιτόκιο υπερημερίας στη σύμβαση πιστώσεως.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος 2

- 22 Στη συναφθείσα με καταναλωτή δανειακή σύμβαση πρέπει κατά την εθνική ρύθμιση του άρθρου 247 § 7, παράγραφος 1, περίπτωση 3, EGBGB να περιέχονται με σαφή και κατανοητό τρόπο:

«οι προϋποθέσεις και η μέθοδος υπολογισμού ως προς την αξίωση αποζημιώσεως λόγω πρόωρης εξοφλήσεως, εφόσον ο δανειοδότης σκοπεύει να προβάλει την αξίωση αυτή, στην περίπτωση κατά την οποία ο δανειολήπτης εξοφλεί πρόωρα.»

- 23 Στην παρούσα περίπτωση, στη δανειακή σύμβαση αναφέρονται συναφώς τα εξής:

«α) Ο δανειολήπτης μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του από αυτή τη σύμβαση πρόωρα ανά πάσα στιγμή, πλήρως ή εν μέρει, ...

β) [...]

γ) Για την άμεσα συναρτώμενη με την πρόωρη εξόφληση ζημία, η Τράπεζα μπορεί να απαιτήσει εύλογη αποζημίωση λόγω πρόωρης εξοφλήσεως. Η Τράπεζα υπολογίζει τη ζημία σύμφωνα με τα οριζόμενα από το Bundesgerichtshof γενικά μαθηματικά και χρηματοοικονομικά κριτήρια, τα οποία λαμβάνουν ιδίως υπόψη:

- το τυχόν εν τω μεταξύ μεταβληθέν επίπεδο τόκων,
- τις αρχικώς συμφωνηθείσες δόσεις του δανείου,
- το διαφυγόν κέρδος της Τράπεζας,
- τον συνδεόμενο με την πρόωρη εξόφληση διοικητικό φόρτο (έξοδα διαχειρίσεως), καθώς και
- το συνεπεία της πρόωρης εξοφλήσεως εξοικονομηθέν κόστος κινδύνων και διαχειρίσεως.

Η κατ' αυτόν τον τρόπο υπολογισθείσα αποζημίωση λόγω πρόωρης εξοφλήσεως μειώνεται, εάν είναι υψηλότερη, στο κατώτερο των ακολούθων δύο ποσών:

- 1 τοις εκατό ή, αν το χρονικό διάστημα μεταξύ της πρόωρης και της συμφωνηθείσας εξοφλήσεως είναι μικρότερο από ένα έτος, 0,5 τοις εκατό του προώρως εξοφληθέντος ποσού,
- το ποσό των χρεωστικών τόκων που θα κατέβαλλε ο δανειολήπτης κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ της πρόωρης και της συμφωνηθείσας εξοφλήσεως.»

- 24 Από την ανωτέρω ρύθμιση της συμβάσεως δανείου προκύπτει επομένως ότι η εναγόμενη σκόπευε σε περίπτωση πρόωρης εξοφλήσεως να προβάλει αξίωση αποζημιώσεως λόγω πρόωρης εξοφλήσεως. Επομένως όφειλε να παράσχει τις υποχρεωτικές πληροφορίες του άρθρου 247 § 7, περίπτωση 3, EGBGB. Έχει ως εκ τούτου σημασία για την απόφαση το αν οι κατά τη σύμβαση υποχρεωτικές πληροφορίες για τις προϋποθέσεις και τη μέθοδο υπολογισμού της αξιώσεως αποζημιώσεως λόγω πρόωρης εξοφλήσεως δόθηκαν εν προκειμένω πλήρως.
- 25 Οι απαιτήσεις του άρθρου 247 § 7, περίπτωση 3, EGBGB για τις υποχρεωτικές πληροφορίες ερμηνεύονται διαφορετικά στη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων και τη θεωρία.
- 26 Κατά μία διαδεδομένη άποψη είναι αρκετό ο δανειοδότης να αναφέρει σε γενικές γραμμές τις ουσιώδεις παραμέτρους για τον υπολογισμό της αποζημιώσεως λόγω πρόωρης εξοφλήσεως. Κατά τη νομολογία του Bundesgerichtshof, η μέθοδος υπολογισμού εκτίθεται με επαρκή διαφάνεια και ακρίβεια, όταν αναφέρονται ορισμένες παράμετροι, δηλαδή το εν τω μεταξύ μεταβληθέν επίπεδο τόκων, οι αρχικώς συμφωνηθείσες δόσεις του δανείου, το διαφυγόν κέρδος της Τράπεζας,

το συνεπεία της πρόωρης εξοφλήσεως εξοικονομηθέν κόστος κινδύνων και διαχειρίσεως και ο συνδεδόμενος με την πρόωρη εξόφληση διοικητικός φόρτος.

- 27 Κατά την αντίθετη άποψη, είναι αναγκαίο να δηλώνεται στη σύμβαση μια συγκεκριμένη και κατανοητή για τον καταναλωτή μέθοδος υπολογισμού για την αξίωση αποζημιώσεως λόγω πρόωρης εξοφλήσεως, προκειμένου να παρέχεται η δυνατότητα στον έχοντα μια μέση μόρφωση καταναλωτή να εκτιμά τουλάχιστον γενικά το ύψος της αποζημιώσεως λόγω πρόωρης εξοφλήσεως με βάση τις περιεχόμενες στη σύμβαση δηλώσεις. Συνεπώς, η απλή αναφορά των παραγόντων που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό δεν αρκεί για τις υποχρεωτικές πληροφορίες, δεδομένου ότι ο δανειολήπτης δεν γνωρίζει τα ποσά που αντιστοιχούν στους επί μέρους παράγοντες και ο μέσος καταναλωτής δεν μπορεί να συσχετίσει αυτούς τους παράγοντες.
- 28 Επομένως, για την ερμηνεία του εθνικού δικαίου είναι καθοριστικό το πώς πρέπει να νοηθεί η κατευθυντήρια γραμμή του διέποντος τον τομέα αυτόν άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48, ότι «πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα και τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης αυτής» πρέπει να προσδιορίζονται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο.
- 29 Δυνατή είναι η ερμηνεία κατά την οποία για την ανάλυση του τρόπου του υπολογισμού της οφειλόμενης αποζημιώσεως μπορούν να ληφθούν υπόψη οι αρχές της νομολογίας και οι εν προκειμένω συντελεστές υπολογισμού, χωρίς να κατονομάζεται συγκεκριμένος τρόπος υπολογισμού.
- 30 Μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48 δεν είναι πάντως επιβεβλημένη. Ως εκ τούτου, θα μπορούσε η διατύπωση ότι οι πληροφορίες πρέπει να προσδιορίζονται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι πρέπει να δηλώνεται ένας συγκεκριμένος και αντιληπτός από τον καταναλωτή τρόπος υπολογισμού. Η αιτιολογική σκέψη 39 της οδηγίας 2008/48, κατά την οποία ο υπολογισμός της αποζημιώσεως του πιστωτή θα πρέπει να είναι διαφανής και κατανοητός για τους καταναλωτές ήδη από τη φάση πριν από τη σύναψη, οπωσδήποτε δε κατά τη διάρκεια της εκτελέσεως της συμβάσεως πιστώσεως, καθώς και, πέραν αυτού, η μέθοδος υπολογισμού θα πρέπει να εφαρμόζεται με ευκολία από τους πιστωτές και να προωθείται ο εποπτικός έλεγχος της αποζημιώσεως από τις υπεύθυνες αρχές, θα μπορούσε να δείχνει προς την κατεύθυνση αυτή.
- 31 Το ζήτημα έχει σημασία για την απόφαση στη παρούσα διαφορά. Αν στο προδικαστικό ερώτημα 2 δοθεί καταφατική απάντηση, οι οριζόμενες στο άρθρο 247 § 7, περίπτωση 3, EGBGB υποχρεωτικές πληροφορίες δεν θα έχουν εν προκειμένω δοθεί νομοτύπως και η δηλωθείσα από τον ενάγοντα υπαναχώρηση θα είναι έγκαιρη και έγκυρη.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων 3 α) και 3 β)

- 32 Κατά την εθνική ρύθμιση του άρθρου 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 5, EGBGB, πρέπει με σαφή και κατανοητό τρόπο να δηλώνεται «η ακολουθητέα διαδικασία κατά την καταγγελία της συμβάσεως».
- 33 Στην προκειμένη περίπτωση, στη δανειακή σύμβαση αναγράφεται συναφώς υπό ποιες προϋποθέσεις υφίσταται δικαίωμα καταγγελίας του δανειοδότη για σπουδαίο λόγο. Στη σύμβαση δεν δηλώνεται πάντως ποιος τύπος ισχύει για καταγγελία εκ μέρους του δανειοδότη, ιδίως δε ότι η καταγγελία πρέπει να γίνει σε σταθερό υπόθεμα, κατά την εθνική ρύθμιση στο άρθρο 492, παράγραφος 5, BGB. Επίσης, δεν αναγράφεται ποια προθεσμία ισχύει για την καταγγελία της Τράπεζας, για παράδειγμα με την ένδειξη «άνευ προθεσμίας» ή την αναφορά σε ορισμένη προθεσμία.
- 34 Το υφιστάμενο κατά το εθνικό δίκαιο στην περίπτωση συμβάσεων μακράς χρονικής διάρκειας ισχύος, επομένως και στην παρούσα δανειακή σύμβαση με προθεσμία λήξεως, δικαίωμα καταγγελίας του δανειολήπτη για σοβαρό λόγο σύμφωνα με το άρθρο 314 BGB ουδόλως μνημονεύεται στη δανειακή σύμβαση. Επίσης δεν αναγράφεται η ακολουθητέα διαδικασία (ιδίως τύπος και προθεσμία) για καταγγελία εκ μέρους του δανειολήπτη.
- 35 Ως προς τις σχετικές με τις υποχρεωτικές πληροφορίες προϋποθέσεις κατά το άρθρο 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 5, EGBGB υπάρχουν διαφορετικές απόψεις. Αυτό συμβαίνει κατ' αρχάς ως προς το ζήτημα αν πρέπει καν να επισημαίνεται η δυνατότητα καταγγελίας για σπουδαίο λόγο σύμφωνα με το άρθρο 314 BGB στην περίπτωση δανειακών συμβάσεων ορισμένης διάρκειας.
- 36 Κατά μία άποψη, στην περίπτωση δανειακών συμβάσεων ορισμένης διάρκειας υπάρχει υποχρέωση πληροφόρησης μόνο για το ρυθμιζόμενο στο άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 δικαίωμα τακτικής καταγγελίας του δανειολήπτη, όχι όμως για το ρυθμιζόμενο στο εθνικό δίκαιο, ήτοι στο άρθρο 314 BGB, δικαίωμα έκτακτης καταγγελίας του δανειολήπτη. Συναφώς, επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, η αιτιολογική σκέψη 33 της οδηγίας 2008/48 και η όλη οικονομία της οδηγίας. Ακόμη πιο προωθημένα υποστηρίζεται επίσης η άποψη ότι το άρθρο 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 5, EGBGB έχει την έννοια σύμφωνα με την οδηγία ότι μόνο για τα πλήρως εναρμονισθέντα δικαιώματα καταγγελίας που ρυθμίζονται στην οδηγία μπορεί να υπάρξει πληροφόρηση και τα απλώς και μόνο στο εθνικό δίκαιο ρυθμιζόμενα δικαιώματα καταγγελίας ουδόλως μπορούν να συμπεριληφθούν στις υποχρεωτικές πληροφορίες. Αυτό αιτιολογείται, μεταξύ άλλων, με τον σκοπό της δυνατότητας συγκρίσεως του περιεχομένου των συμβάσεων και της ομοιομορφίας του πληροφοριακού υλικού σε όλα τα κράτη μέλη.
- 37 Κατά την αντίθετη άποψη, η Τράπεζα πρέπει να πληροφορεί τον δανειολήπτη επίσης – τουλάχιστον σε συμβάσεις ορισμένης διάρκειας – για την υφιστάμενη κατά το εθνικό δίκαιο έκτακτη καταγγελία κατά το άρθρο 314.

- 38 Αμφισβητούμενο ως προς το τι περιλαμβάνουν οι υποχρεωτικές πληροφορίες κατά το άρθρο 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 5, EGBGB είναι περαιτέρω το ζήτημα αν είναι αναγκαίο να επισημαίνονται στον καταναλωτή οι σχετικές με τύπους και προθεσμίες απαιτήσεις σε περίπτωση δικαιωμάτων καταγγελίας που ρυθμίζονται μόνο στο εθνικό δίκαιο.
- 39 Η ανωτέρω σκιαγραφηθείσα στενή άποψη ότι τα δικαιώματα καταγγελίας του εθνικού δικαίου μπορούν να μην ή εν πάση περιπτώσει δεν χρειάζεται να μνημονεύονται στις υποχρεωτικές πληροφορίες κατά το άρθρο 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 5, EGBGB θεωρεί αντιστοίχως κατά κύριο λόγο περιττές και τις πληροφορίες για τις ρητές προϋποθέσεις για την άσκηση των ρυθμιζόμενων στο εθνικό δίκαιο δικαιωμάτων καταγγελίας.
- 40 Η αντίθετη άποψη θεωρεί επιτακτικό να επισημαίνεται στον καταναλωτή με ποιο τύπο και με ποιες προθεσμίες τα μέρη της συμβάσεως πίστώσεως πρέπει να ασκήσουν τα δικαιώματά τους καταγγελίας και φρονεί ότι αυτό συμπεριλαμβάνει ιδίως τη γνωστοποίηση ότι η καταγγελία του δανειοδότη πρέπει να δίνεται, σύμφωνα με το άρθρο 492, παράγραφος 5, BGB, σε σταθερό υπόθεμα. Υπέρ αυτής της απόψεως προβάλλεται το γράμμα του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιθ', της οδηγίας 2008/48, ο σκοπός της διασφάλισης επαρκούς επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και η περίπτωση ότι το άρθρο 10 της οδηγίας 2008/48 δεν κάνει διάκριση μεταξύ δικαιωμάτων του δανειοδότη και του δανειολήπτη.
- 41 Για την ερμηνεία του εθνικού δικαίου είναι επομένως καθοριστικό το πως πρέπει να νοηθεί η απαίτηση του διέποντος αυτόν τον τομέα άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιθ', της οδηγίας 2008/48, ότι η «διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται για την άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης» πρέπει να προσδιορίζεται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο.
- 42 Το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιη', της οδηγίας 2008/48 θα μπορούσε, υπό το πρίσμα του κατά την αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας 2008/48 επιδιωκόμενου σκοπού της πλήρους εναρμονίσεως, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο νομοθέτης θέλησε με εν γνώσει του να εξακολουθεί να επιτρέπει ρυθμιζόμενα σε εθνικό επίπεδο δικαιώματα καταγγελίας, αλλά ο καταναλωτής να πρέπει να πληροφορείται μόνο για τα δικαιώματα καταγγελίας που αποτελούν αντικείμενο ρυθμίσεως στην ίδια την οδηγία. Ο κατά την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2008/48 σκοπός μιας «ελεύθερη[ς] κυκλοφορία[ς] των πιστωτικών προσφορών θα μπορεί να πραγματοποιείται με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες [...] γι' αυτούς που προσφέρουν [...] πίστωση» θα μπορούσε ιδίως να συνηγορήσει υπέρ αυτού.
- 43 Το συμπέρασμα αυτό δεν είναι όμως επιτακτικό. Ο σκοπός μιας «επαρκ[ούς] προστασία[ς] στους καταναλωτές», που επίσης τονίζεται στην αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας 2008/48, θα μπορούσε να σημαίνει ότι είναι αναγκαίο να υπάρχει επίσης πληροφόρηση για τα ρυθμιζόμενα στο εσωτερικό δίκαιο δικαιώματα καταγγελίας και τις ισχύουσες συναφώς τυπικές προϋποθέσεις. Υπέρ της απόψεως αυτής θα μπορούσε επίσης να συνηγορεί η αιτιολογική σκέψη 24 της

οδηγίας 2008/48, κατά την οποία ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται «πλήρως» πριν να συνάψει τη σύμβαση πίστωσης, και επίσης η αιτιολογική σκέψη 31 της οδηγίας 2008/48, κατά την οποία, για να είναι σε θέση ο καταναλωτής να γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του στο πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης, η σύμβαση θα πρέπει να περιέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο.

- 44 Τα ερωτήματα είναι σημαντικά για την απόφαση επί της διαφοράς. Αν σε ένα από τα προδικαστικά ερωτήματα 3 α' και β' δοθεί καταφατική απάντηση, δεν θα έχουν δοθεί νομοτύπως εν προκειμένω οι υποχρεωτικές πληροφορίες κατά το άρθρο 247 § 6, παράγραφος 1, περίπτωση 5, BGB και η δηλωθείσα από τον ενάγοντα υπαναχώρηση θα είναι έγκαιρη και έγκυρη.

ΕΠΙΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑ